Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani dne 5. oktobra 1939. Štev. 9. Letnik LXXX. (šolsko leto 1939./1940.)

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 45-86

Misli ob novih namestitvah

Za pravilen kulturni razvoj slovenskega naroda, je vprašanje rednega prirastka učiteljskega naraščaja zelo važno; po svoji pomembnosti za vzgojo in pouk našega narodnega naraščaja pa predstavlja problem, ki mu je treba posvečati največjo pozornost. V našem glasilu smo neštetokrat kazali na veliko število brezposelnega učiteljskega naraščaja, a istočasno smo tudi opozarjali na nepopravljivo škodo, ki jo narodnemu organizmu povzroča pomanjkanje učnih moči na raznih šolah. V stotine se je dvigalo število zaprtih razredov in pred zadnjimi namestitvami je manjkalo v Sloveniji nad 200 učnih moči. Namestitve novih učiteljev in učiteljic so dosedanjo zadevno sliko znatno izpremenile. Izgleda pa kljub temu, da bomo morali v kratkem beležiti pomanjkanje učiteljskega naraščaja.

Kako to?

Že dve leti ni dalo učiteljišče nobenega prirastka. Dva zaporedna letnika vseh učiteljišč v Jugoslaviji sta bila zaprta in zato se je število brezposelnih učiteljskih abiturientov, ki je bilo že zelo veliko, v tem času vidno nižalo. Vsaka nova namestitev je redčila njihove vrste, kar je seveda le razveseljiv pojav. Toda novincev ni! In če pomislimo, da je z zadnjimi namestitvami v Sloveniji skoraj rešeno vprašanje brezposelnih učiteljskih abiturientov, se nam nehote vsiljuje vprašanje, ali bo sedanje omejeno število dijakov in dijakinj učiteljišča moglo zadostiti zahtevam pravilnega kulturnega razvoja naroda po novih učnih močeh? Ali bo v prihodnjih štirih letih diplomiranih toliko učiteljev in učiteljic, kolikor bo praznih in izpraznjenih učiteljskih mest? Oglejmo si številke!

Od 208 brezposelnih učiteljskih abiturientov, kolikor jih je izkazovala naša statistika, jih je sedaj nameščenih v Sloveniji 158, a v drugih banovinah jih je dobilo mesta 20. Poleg teh jih bo 12 sprejetih v dnevničarsko službo. Skupno jih sedaj vstopa v poklic 190 in ako si od onih 208 do sedaj čakajočih ni nihče izbral drugega poklica, ali sicer resigniral na učiteljsko službo, tedaj jih ostane še 18. Upati je, da bodo tekom letošnjega šolskega leta tudi ti poslednji osrečeni z namestitvenimi dekreti. Vso bodočo potrebo po novih učiteljih in učiteljicah bo moral kriti prirastek iz učiteljišč, ki pa nikakor ne more zadostovati.

Po dveletnem prestanku so bili l. 1935. ponovno otvorjeni prvi letniki učiteljišč, toda z maksimiranim številom 20 dijakov in 10 dijakinj. To maksimirano število je veljalo do letos. Če računamo s tem, da je skoraj izključeno, da bi vsi, ki so se vpisali v prvi letnik, vseh pet letnikov zdelali in tudi srečno prestali diplomski izpit, tedaj smemo predvidevati, da bo prihodnjo jesen v Sloveniji skupno z abiturientkami iz privatnih učiteljišč, v najboljšem primeru le 70 do 80 učiteljskih abiturientov (-inj), ki se bodo potegovali za učiteljsko službo. Približno tako število abiturientov bodo dajala učiteljišča vsa nadaljnja štiri leta. Praksa je pokazala, da se v Sloveniji, zaradi upokojitev, smrtnih primerov, otvoritev novih oddelkov, odhoda na višjo pedagoško šolo, ostavk in iz drugih vzrokov, izprazni letno približno 150 učiteljskih mest. Primerjava števila abiturientov s številom praznih mest nam pokaže povsem jasno, da se bo v prihodnjih štirih letih pokazalo znatno in občutno pomanjkanje učiteljstva. Ali ne bodo odločujoči činitelji takrat klicali nazaj onih, ki so, prepričani, da v svoji ožji domovini ne pridejo tako kmalu do službe, zaprosili za namestitev v drugih banovinah? In dalje, ali ne bodo klicani tudi oni, ki so proti svoji volji odšli drugam?

Prav gotovo so z navedenimi dejstvi računali tudi na odločujočih mestih, kajti letos je bilo na državnih učiteljiščih v Sloveniji otvorjenih 6 prvih letnikov. Tako se je glasil odlok, toda prijav za ženske razrede je bilo preveč, za moške premalo. Za dva prva moška razreda (80 predvidenih mest) v Ljubljani je bilo 82 prijavljencev, a od teh le 57 sprejetih, ker ostali niso izpolnili vseh pogojev; za en ženski razred (40 predvidenih mest) je pa bilo 195 prijavljenk in le 40 sprejetih. Povsem drugačno sliko nam nudi Maribor. Tu se je za dva moška razreda (80) prijavilo komaj 35 reflektantov, ki so bili menda tudi vsi sprejeti, a za en ženski razred (40) je bilo od 75 prijavljenk sprejetih 40.

Navedene številke ne kažejo ravno rožnate perspektive za bodoči razvoj našega šolstva, dajo pa obenem mnogo misliti. Brez dvoma bo nujno potrebno ugotoviti in odstraniti vzroke.

Zahtevamo in želimo kritiko svojega dela

»Brez resne, stvarno osnovane kritike kulturno življenje sploh ne bi bilo mogoče...«

Dr. K. Ozvald.

Pojem kritike predstavlja marsikje še nejasen in napačno razumevan problem. Ako hočemo uspešno rešiti katero koli aktualno vprašanje, moramo svojo prvo pozornost posvetiti problemu kritike.

V praktičnem življenju naših okrajnih organizačnih edinic se žal še ponekod vedno enači stanovska zavest članstva s slepo soglasnostjo in z zanosnim idealiziranjem vsega, kar se počenja. Stanovska linija in sloga kot organizacijsko-tehnični načeli se tu pa tam napačno istovetita s popolno ideološko soglasnostjo in kompromisarstvom v načelnih gledanjih. Vse članstvo bi naj mislilo in delalo le z eno glavo, odnosno namesto uveljavljanja lastnih pogledov in mnenj, naj bi članstvo že vse v naprej hvalilo in odobravalo.

Kritična nadarjenost, bistrejši pogledi in objektivnejša razsodnost poedinega člana, ki želi objasniti svoje odvojeno mnenje ter uveljaviti svoj predlog, pa se z nervozno nemirnostjo istovetijo »z nepremišljenimi in netaktičnimi gestami«, ki baje škodujejo ugledu, slogi in enotnosti učiteljstva ter pomagajo njihovim nasprotnikom in sovražnikom. Tu je potem govora o »netaktičnem postopku stanovsko nezavednega člana«, ki tako ocenjen pač težko pridobi za svoje mnenje in predloge potrebno pozornost in naklonjenost.

Kam vodi zatiranje kritike?

Posledica zaviranja in onemogočanja kritike je pomanjkanje zdrave diskusije in kresanja različnih mnenj, padanje zanimanja za skupno iskanje boljših delovnih metod ter vedno večja apatija »nezavednega« članstva, ki poleg vestnega plačevanja članarine predaja s sprejetjem edine kandidatne liste vse dolžnosti upravnemu odboru, ki se nato z vsemi mogočimi »moralnimi vzpodbudami in pozivi« brezuspešno bori za razgibanje in za aktivno pritegnitev članstva.

To je ena izmed bistvenih in usodnih napak, ki še žal niso vsepovsod popolnoma izumrle. S tega vidika bi lahko premotrili in navedli v ilustracijo mnogo dogodkov, ki so imeli pozneje usodni vpliv na našo organizacijo, ki jih je drago plačala.

Kritiki, to so dejanski nosilci novega življenja!

Na drugi strani pa nam naša organizacijska zgodovina zopet jasno priča in dokazuje, da so **prinašali napredek, to je resnično progresivno oplajanje našega organizacijskega življenja vedno le oni, ki niso bili zadovoljni z obstoječim stanjem.** Oni so s svojo kritiko ustvarjali nove, popolnejše poglede na probleme ter izpopolnjevali življenje s svojimi sodobnejšimi spoznanji, izkustvi in pogledi na življenje in svet.

Veliki duhovi kritično iščejo objektivne vzroke!

Univ. prof. dr. K. Ozvald pravi: **»Kritika,** najsi nastopa kot ugovarjanje, upiranje, zahtevanje, nov pokret ali kakor že koli, ni kak umetno zanešen nebodigatreba, ampak **je čisto pristna prafunkcija človeškega duha,** nič drugačna od gledanja, spominjanja, hotenja itd. **Brez resne, stvarno osnovane kritike kulturno življenje sploh ne bi bilo mogoče.** Zato je pač docela naravno, da prav sedaj, ko se čas lomi in vzhaja kvas za neznano nam bodočnost, v globino usmerjeni **veliki duhovi kritično iščejo objektivnih vzrokov** in objektivnih zakonitosti raznovrstnim pojavom sodobnega življenja, zlasti bolj nevšečnim...«

Kaj pravi zgodovina?

Največji pionir in graditelj v vsaki dobi je bil vedno le oni, ki je rušil staro, preživelo ter s tem ustvarjal in delal prostor novemu, boljšemu in popolnejšemu. To so oni večni nezadovoljneži. **To so kritiki po instinktu, po prepričanju in po poklicu.** To so dejanski nosilci novega življenja!

»Bog živi kritiko!« je vzkliknil naš veliki kritik, Levstik.

Resnično je dejstvo, da se nobena društvena uprava, ki jo sestavljajo sposobni duhovi, ne boji kritike. Obratno, ona si kritiko celo želi, kajti **vsaka upravna instanca dobiva mnogo več iniciative, koristi in življenja od resne kritike svojega članstva, kakor pa od njegovega slepega zaupanja in 100 % soglašanja.** Ne smemo pozabiti dejstva, da preveliko zaupanje velikokrat preskakuje važne in bistvene zadeve. Oni, danes sicer redki, ki že v naprej vse odobravajo in vsemu ploskajo, kar pride »od zgoraj« in dušijo vsako zdravo misel, ki pride »od spodaj«, s tem svojim ravnanjem močno zavirajo demokratični razvoj in napredek ter nazadnje uničijo vse.

Svobodna, načelna kritika je neobhodna!

To je spoznalo tudi zastopstvo vsega učiteljstva, ki je s sprejetjem **deklaracije o smeri stanovske politike** JUU na glavni skupščini v Sarajevu l. 1935. **zajamčilo popolno enakopravnost, svobodo vesti in mišljenja vsakemu članu,** z zdravim hotenjem, da **»se članstvo izpopolnjuje za samostojno mišljenje, da se omogoča svobodna, stvarna, načelna in dobrohotna kritika, ki je pogoj za zdrav razvoj organizacije in stanu...«**

Zato spoštujemo in pozdravljamo vsako kritiko!

Na glavni skupščini v Skoplju l. 1937. je predsednik JUU, tov. Dimnik, ob splošnem odobravanju vseh še jasneje izkristaliziral problem kritike v naših vrstah takole:

»Vendar moram, dosledno principom demokracije, izjaviti, da **uprava nikakor ne želi neomejenega in najmanje slepega zaupanja, ki bi uspavalo naše vrste. V zdravi borbi je zdrav napredek in življenje!**

Kdor dela, lahko tudi greši, in čim več dela, tem več lahko greši. **Zato spoštujemo in pozdravljamo vsako kritiko, sami bomo negovali in zahtevali kritiko svojega dela** — da lahko pravočasno odpravimo pogreške in reguliramo delo v pravilno smer...«

Nujna je tudi resnična svoboda tiska!

Kdo še ni spoznal iz navedenega dovolj jasno, **kje je vzrok,** da je članstvo v težkih razdobjih in razmerah prepustilo vso odgovornost in dolžnosti tovarišem v upravnih odborih, samo pa ostalo, kljub vsem naporom odborov, ob strani brezbrižno in malodušno?

Kdo še ni spoznal, da je **za resno, večje in poglobljeno organizacijsko življenje in delo** tudi nam brezpogojno potrebna smotrena gojitev in pospeševanje zdrave kritike?

Kdo še ne ve, da je za kritično in aktivno sodelovanje članstva nujno potrebna kot **predpogoj temeljita, vsestranska in načelna informiranost članstva o vseh akcijah društvenega življenja?**

Predpogoj tej pa zopet prava **demokracija in resnična svoboda mnenja v notranje-društvenem življenju,** kot tudi, in to v prvi vrsti, **resnična svoboda tiska** (radi pravilnega informiranja članstva) ter končno **dejanska demokratizacija celotnega slovenskega javnega življenja.**

In vsi slutimo, da prihaja nekaj velikega...

V novo, bližajočo se dobo gledamo polni zaupanja, da — po dolgih letih neprijetnega, težkega, življenje in zdrav razvoj dušečega ozračja našega javnega življenja — **omogoči in zajamči v naši ožji domovini res popolno enakopravnost, svobodo vesti in mišljenja vsakomur, da se tako tudi naš mali narod uvrsti med kulturno visoko stoječe narode.**

Kritiki — sodelavci, na plan!

V naših lastnih vrstah pa razgibljimo novo življenje, posvečujoč **glavno pozornost resnični vsestranski informiranosti članstva ter njegovemu čim aktivnejšemu kritičnemu sodelovanju. Zato želimo, da se v naših vrstah pojavijo tovariši z več lastne iniciative, ki bodo vse delo upravnih in ostalih odborov podprli in poživili s svojim kriticizmom.**

Več diskusije, več stvarnega dela!

To je naše načelno stališče, ko želimo — ob otvoritvi letošnje sezone občnih zborov in volitev upravnih in ostalih odborov za 3 letno dobo po naših okrajnih društvih — da bi se **na teh zborovanjih manj ploskalo in več mislilo, več debatiralo in več delalo.**

Pavle Segula.

Pedagoški tečaj v Mariboru

(Nadaljevanje in konec)

Četrti dan so predavatelji obravnavali vprašanje jezikovnega pouka v sodobni šoli. Na svojski občuteni način je **prof. D. Glinškova** podala nekaj **izbranih poglavij iz modernega slovniškega pouka.** Slovniški pouk mora izhajati iz doživljaja, a delo naj bo spontano. Nikakor pa ne sme jezikovni pouk ločiti stvarnosti od jezika. Ne trpamo ne preveč in ne prerano slovniške snovi in raznih definicij, ki končno niso važne, važno je jezikovno doživljanje in razumevanje. Gradivo in obliko dela je prilagoditi otroku. Otrok do 10. leta ni zrel za pravo abstraktno slovnico, zato slovniška poimenovanja na nižji in srednji stopnji niso nujna. Najprej je potrebno pravo življenjsko razumevanje slovniškega pojava in oblike, teorija sledi pozneje. Zanimiv je praktičen primer, ki ga je navedla predavateljica, ko so dečka prezgodaj vpregli v sklanjatev. Izhodišče slovniškega pouka bodi pristna življenjska situacija, ki nudi neizčrpno gradivo za pravilno oblikovanje otroškega jezika. S čistim, pravim slovniškim delom je čakati na pravi čas in je sistem možen kvečjemu na višji stopnji. Opozorila je tudi na napake v spisju in govorici, ki dajejo mnogo prilike za jezikovno oblikovanje. Dialekt ne smemo s silo zatirati in pretiravati knjižnih oblik in izrek. V govorici naj vlada neka domačnost, ljubezen. Upoštevati je tudi individualne motnje. Več pažnje pa je posvetiti frazeologiji, besedotvorju in pomenoslovju ter odpravljanju germanizmov. Ne ubijajmo z mehanizacijo raznih slovniških pravil volje do sodelovanja in zanimanja za materinski jezik, temveč gojimo s primernim in ustrezajočim delom ljubezen do slovenskega jezika.

O spisju v sodobni ljudski šoli je govoril **A. Žerjav.** Prikazal je kratek razvoj spisovnega pouka ter nas je preko Hildebranda, Scharrelmanna, Senkoviča in Seidemanna pripeljal do sodobnega spisja. Nazorno je to pokazal v grafičnem pregledu, kjer je označil posamezne razvojne faze spisovnega pouka: vezano reproduktivno spisje (do 1900.), prosto doživljajsko spisje (1900.—1920.) in ustvarjajoče spisje (1920....). Mladinoslovne osnove spisovnega pouka je predavatelj opredelil na tri stopnje: 1.—3.; 4.—5. in 6.—8. š. l. Na praktičnem primeru, na enoti »Pokopališče«, je prikazal možnost spisovnega izživljanja v raznih spisnih oblikah (11) in so slušatelji te primere na veliko beležili. Pa menda to ni dokaz, da ne beremo »Popotnika«, kjer je predavatelj to podrobneje prikazal. (»Popotnik« LIX.) Nakazal je tudi probleme produktivnega spisja in način oblikovanja teme. Pri tem odklanja obče teme n. pr. »Kako sem preživel letošnje počitnice« ter priporoča, da se obdelajo detajli. Predavatelj priporoča tudi, da se goji reportažna oblika spisja. Na enoti »Naše domače živali« je praktično prikazal primerne teme spisom za vse stopnje. Ob koncu se je še podrobneje dotaknil spisovne korekture, a mimogrede še pravopisnega spisa in razmerja spisja do slovnice.

V diskusiji se je podrobneje osvetlilo vprašanje »prostega spisja« in sistematičnega dela v tem pravcu. Poudarjalo se je tudi, da je v slovniškem pouku treba opredeliti strukturno in doživljajsko (psihološko) stran.

Peti dan smo govorili o domači vzgoji in o učnih načrtih.

Prof. V. Čopič je pokazal na **nekatere naloge učitelja pri domači vzgoji.** Uvodoma označi okvir domače vzgoje ter oriše faktorje, ki vplivajo na domačo vzgojo. Pri tem omenja vlogo učitelja, duhovnika, zdravnika, babice, časopisja in knjig, turistike in športa ter vlogo raznih društev in korporacij. Ko prikazuje položaj učitelja v kraju, ugotavlja, da se mora učiteljstvo zavedati, da je domača vzgoja podpora šolski vzgoji in obratno, zato je nujna povezanost šole in doma v pravcu pravilne gospodarske in narodno-državne vzgoje. Pri tem delu se stavljajo učiteljstvu in vsem ostalim pozitivnim faktorjem težke ovire, ki jih pogosto s samim vzgojnim prizadevanjem ni mogoče premostiti. Tu so težke gospodarske in socialne razmere kmečkega in delavskega življa in silna kulturna zaostalost. Alkoholizem uničuje cele družine in generacije. Velika ovira je tudi naše tipično strankarstvo. V takih razmerah mora biti delo učiteljstva sistematično. Pri označitvi dosedanjega dela omenja delo in napore »Učiteljskega pokreta«, ker mora biti poznavanje kraja in življenja osnova za uspešno podporo šole domači vzgoji. Da pa rešimo, kar se rešiti da, je nujno: a) preskrbite vse otroke s šolskimi potrebščinami b) zahtevati občinskega zdravnika, ki bo vodil kontrolo o zdravstvenih razmerah doma in dece; c) preskrbeti deco v šoli s hrano in č) oskrbovati otroke z obleko. Predavatelj je mnenja, da bi morali banovina in država vsaj delno podpreti naše družine v skrbi za mladino. Viri bi se naj dobili iz ogromnih dohodkov na trošarini. Nujno so potrebni ozki stiki s starši (mate-

Vsebina:

Misli ob novih namestitvah.
Zahtevamo in želimo kritiko svojega dela.
Pedagoški tečaj v Mariboru.
Učiteljevo delo in potreba učiteljskih počitniških domov.
Več naše pesmi.
Tovariš Anton Petriček — osemdesetletnik.
† Željko Križnar.
LISTEK: Pesmi Vide Tauferjeve. — Ivan Gol-Voj: »Človek, od kod in kam.«
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

rami in očeti) kakor tudi z doraščajočo mladino. Pri vsaki šoli naj se ustanovi društvo »Šola in dom«. Prirejajo naj se tedni in tečaji za starše in odraslo mladino ali vsaj roditeljski sestanki.

O **učnih načrtih** sta govorila **E. Vranc** in **J. Kontler.** Prvi je razpravljal **o problematiki učnih načrtov.** Iz ankete s tečajniki (42 % odgovorov) je prikazal mnenja učiteljev o sedanjih učnih načrtih. Med odgovori je gotovo najkrepkejši oni, ko učiteljica načrta na šoli še sploh videla ni. Analiziral je stare načrte iz leta 1924., 1932. in 1934. Za uspešno delo je nujen tako okviren kakor podroben učni načrt, dasi nekateri temu ugovarjajo. Od dobrega in ustrezajočega načrta pričakujemo: da je posledica premišljenega učnega in vzgojnega smotra; da je izobraževalna dobrina racionalno izbrana in da ja snov organsko razporejena. Cilj šole postavlja država (družba), za katero se mladina vzgaja. S postavitvijo smotra je dan že tudi okvir učnemu načrtu, vendar pa je izbor vršiti iz naslednjih vidikov: snov mora biti kulturno pomembna in časovno sodobna, krajevnim in pokrajinskim prilikam ustrezajoča ter mladinoslovno in psihološko pravilna. Država naj izda maksimalen načrt, ki se potem krajevno prikroji. Razpored gradiva je lahko predmetni, koncentracijski ali z letnimi vodilnimi idejami za posamezne razrede. Predavatelj izraža upanje, da bo nov načrt vsaj v glavnem ustrezal načelom pravega in ustrezajočega načrtnega dela. Sprejeta je ideja letnih enot s celostnim poukom v I. in II. razredu, z nakazano celostjo v III. in IV. razredu, a na višji stopnji pa se predvideva kurzni (tečajni) pouk z diferenciacijo snovi.

O vprašanju, **kakšen naj bo podroben učni načrt**, je govoril drugi predavatelj. Pokazal je muke in težave učitelja Janeza Kersnika I., ki bi naj sestavil podrobni učni načrt za I. razred. V počitnicah je odlagal to neprijetno delo, dokler ga ni zatekel 25. avgust oz. 1. september. Iskal je, da bi kje staknil podrobni učni načrt in ga še v zadnjem trenutku prepisal. Simpatičnejši je pa bil učitelj Janez Kersnik II, (tudi iz Studenc), ki je že v začetku julija bil v marsičem na jasnem. Poznal je krajevne gospodarske in socialne ter kulturne in nacionalne razmere, vedel je, kam odhaja mladina iz šole. Na podlagi teh spoznanj je postavil naslednji cilj svojega bodočega dela, obenem tudi okvir svojemu podrobnemu učnemu načrtu: Vzgajajmo zaveden naraščaj, gojimo smisel za praktične poklice in pripravljajmo za srednje šole. Odločil se je, da bo vodilna ideja **domoznanstvo** ter da bo načrt omogočal **samostojno** pridobivanje **znanja.** Potem si je izposodil v učiteljski knjižnici ali v Pedagoški centrali potrebne psihološke, mladinoslovne, pedagoške in didaktične knjige za študij. Po tej orientaciji si je zbral izobraževalno dobrino, določil letne in delovne okvire. Tako opremljen in oborožen se je javil 25. avgusta šolskemu upravitelju v Studencih na delo. Kersnik II. ne išče izdelanih učnih načrtov, tudi ne ponuja 100 din nagrade za prepis takega načrta, niti ne zadržuje izposojenih načrtov. On ve, da je le oni načrt dober in uporaben, ki je zrasel v krajevnih potrebah in v njegovi glavi. Svoja izvajanja je predavatelj ponazoril s praktičnimi primeri in grafikoni.

Diskusija o učnih načrtih je pokazala živo zanimanje za izboljšane učne načrte ter iznesla zahtevo, da so za krojenje okvirnih — minimalnih ali maksimalnih — in podrobnih učnih načrtov odločilni le poklicni pedagoški krogi.

Šesti in zadnji dan je pa bil posvečen čistemu praktičnemu delu, didaktiki. **G. Šilih** je govoril **o skupinskem delu v šolskem pouku.** Svoja izvajanja je naslonil na tri načela: načelo svobode, načelo dinamičnosti in načelo življenjske bližine. O svobodi je dejal, da brez nje ni razvoja in ne morale. Vendar pa ima svoboda neke meje, zajate v sintezi individualnosti in kolektivizma. Zahteva svobodo **za učitelja, otroka** in **šolo.** Stara šola je bila statična. Nova stremljenja imajo značaj dinamičnosti že po svojem zunanjem licu (ureditev šolske sobe), kakor tudi po notranjem (razgibanem) delu. Nova šola nikakor ne prenese le ene učne oblike, ker bi nujno vodila nazaj k statiki. Načelo življenjske bližine zahteva, da ni šola radi šole, temveč za življenje. Naše delo se mora orientirati po življenjskih situacijah. Te tipične situacije so: igra, delo, uživanje, razgovor, praznovanje. Take prirodne situacije dobe v šolskem delu pedagoški pomen, biti pa morajo plod premišljenega organizatoričnega dela. Pedagoška situacija je vzgojna in učna. Učna situacija naj bo prirodna, tehnično obvladana in obeležena z ustrezajočim pedagoškim taktom (odnos). Predavatelj vzporeja ves kompleks šolskega dela s strategijo (načrt: celostne, tedenske, dnevne, didaktične enote) in taktiko (odločitev v situaciji). O skupinskem delu, ki je ena izmed učnih oblik, je omenil njega organizatorične možnosti. Podrobno je razčlenil odlike in hibe te učne oblike ter je pokazal tudi na mladinoslovne osnove. Skupine tvori učitelj (poudarek nesvobode) ali učenci sami, a učitelj po potrebi regulira. Najboljši delavec v skupinskem delu je ustvarjalni tip učenca, voditelju skupine je pa potrebno mnogo socialnega čuta. Najprimernejše so skupine po 5 do 6 otrok. V nadaljnjih izvajanjih je predavatelj pokazal še potek skupinskega dela in skupinsko delo v okviru posameznih predmetov. Naznačil je tudi vlogo učitelja v tej delovni obliki in osvetlil uspeh skupinskega dela, ki ga je treba kontrolirati in poobčiti s skupnim razrednim delom.

S tiho zaposlitvijo učencev je seznanil tečajnike **Vl. Majhen.** Že stara šola je upoštevala tiho delo, vendar je bilo zelo enostransko usmerjeno in premalo produktivno izrabljeno. V sodobni šoli si tiho delo stavi za smoter, da si učenci vežbajo svoje sile in si prisvoje neko tehniko dela, ki je nujna za nadaljnje izobraževanje. Osvetlil je tiho delo v okviru razrednega pouka s psihološkega in sociološkega vidika. Svojo posebno važnost ima tiho delo na nižje organiziranih šolah. Učitelj mora voditi kontrolo o tem, da se tiho delo ne spremeni v tiho počivanje, temveč mora učence navajati, da morajo delati in doseči neki uspeh z lastnimi močmi. Učitelj ima tudi pri tihem delu mnogo dela, morda res ne toliko direktnega kakor indirektnega, ki se zrcali v njegovem in razrednem delovnem načrtu, v učiteljevi pripravi, posebno pa še v pravcu organizacije takega dela. Načini tihega dela so kaj mnogovrstni: iskanje novih poti dela, vglabljanje v literaturo, samostojni sestavki, poglobitev realistične snovi, ponazoritev predelanega, sestavljanje računskih nalog, opazovanja, pripravljalna dela in zbiranje podatkov, samostojne rešitve, nadaljevanje dela, razčlembe, vaje v izboljšanju znanja, čisto svobodno delo, ročnosti itd. Za tako delo (kakor tudi za skupinsko) bi bil našim šolam nujno potreben šolski leksikon.

Po teh referatih, ki sta pokazala mnogim nove možnosti šolskega dela, se žal radi poznega časa ni razvila diskusija, dasi bi imelo učiteljstvo k tem praktičnim vprašanjem našega šolskega dela staviti nebroj vprašanj in svojih pripomb.

*

Lepa udeležba in vztrajanje na tečaju je pokazalo, da se učiteljstvo ne straši ne stroškov in ne truda, da poglobi in razširi svoje znanje, da dobi novih pobud za delo na našem podeželju daleč stran od kulturnih centrov, kjer je polno ovir, kar je še posebej pokazal v svojem referatu prof. Čopič. Da vlada v lepem delu učiteljstva živo zanimanje za pravo pedagoško delo na naši vasi, dokazujejo želje, ki so jih iznesli posamezni tečajniki v osebnih razgovorih in ki so bile potem stavljene v naslednjem predlogu: Pedagoška centrala naj bodoči svoj pedagoški tečaj posveti povsem vaški šoli: oris vasi; vaška šola kot strokovna ali občа izobraževalnica; razlika med mestno, industrijsko in vaško šolo; učne oblike v vaški šoli; praktični primeri dela na nižje, srednje in višje organizirani šoli; učiteljeva priprava na vaški šoli; učni načrt in vaška šola in drugo.

Mile.

Učiteljevo delo in potreba učiteljskih počitniških domov

Ob zaključku in tudi ob začetku vsakega šolskega leta pomilujemo one številne tovariše in tovarišice, ki imajo v razredu veliko število otrok, kakor tudi vse tiste, ki delujejo na oddaljenih enorazrednicah. Za vse te je šolsko leto trudapoln, 10 mesecev trajajoč delavnik. Mnogi imajo delavnik v šoli in tudi izven nje. Delajo brez počitka in brez razvedrila. Tem je v počitnicah potreben telesni in duševni odpočitek, potrebno jim je pravilno razvedrilo, da si naberejo moči za svoje bodoče trudapolno delo.

Noben stan ne zahteva tolike zbranosti celega človeka, kakor naš. Ne zadostuje pridobljeno šolsko znanje, učitelj se mora vedno izobraževati. Zasledovati mora pedagoško-metodični razvoj, kakor tudi gospodarsko tehnično in socialno stran življenja. Da more svojemu stremljenju zadostiti, mora imeti poleg sredstev tudi čas. Dober učitelj potrebuje ves dan za svojo službo. Pet ur dopoldne za delo v šoli in ostali čas za pripravo in nadaljnji študij. Delo v šoli zahteva zbranega, zdravega in prisebnega človeka, terja vso pozornost in vse živce. Dolgotrajna pozornost in zbranost utrujata živce.

Učitelj je zaposlen tako intenzivno, da nima proste niti minute. Toda vsakdo rad opravlja svojo naporno službo. Veselje ima takrat, ko vidi kako napreduje deca pod njegovim skrbnim vodstvom. Čeprav je naša služba naporna, bi ne smeli biti z njo nezadovoljni. Vsakdo mora priznati, da je v primeri z mnogimi drugimi poklici vendarle lepa. Res je, da je učitelj tisti uradnik, ki mora v vsako najbolj oddaljeno vas; res je, da mora stanovati v nezdravih prostorih, res je, da je v razredu v nezdravem zraku izpostavljen vsem mogočim boleznim, posebno jetiki in revmatizmu, kar dokazujejo številni smrtni primeri. Vse je res. Toda prišel bo čas, ko se bodo tudi ti nedostatki zmanjšali ali odstranili. Upajmo, da bodo zidali bolj zdrave, zračne in sončne razrede in sobe; upajmo, da se bodo uredile razmere glede službovanja v oddaljenih in težkih krajih; upajmo, da se bodo življenjske razmere nekoč izboljšale.

Ali smo kdaj pomislili, da ima učiteljski poklic tudi lepe strani in da je stanovska organizacija priborila že marsikatero olajšavo? Imamo tudi počitnice. Niso radi nas, so radi mladine, da se telesno in duševno opomore od napornega šolskega dela. Z mladino smo jih deležni tudi mi, da si z njo vred odpočijemo in telesno okrepimo. Žalibog je to zaradi gmotnega stanja učiteljstva v današnjem času težko izvedljivo. Letovanje je za učitelja predrago. Da bo pa možno, je treba resneje misliti na **učiteljske počitniške domove**, kjer bi učiteljstvo ceneje letovalo.

Poštni uradniki imajo izvrstno urejena svoja okrevališča ter jim moramo priznati, da so pravilno razumeli težko, naporno in izčrpajoče delo svojih članov ter jim v oddolžitev dela nudijo res lep in cenen odpočitek. Imajo 3 domove: Enega na morju v Kaštel Lukšiču pri Splitu, drugega na Pohorju in tretjega v Vrnjački banji. V domove se sprejmejo poštni uradniki in njih družinski člani. Dnevna preskrbovalnina znaša na morju in Vrnjački banji 23 din, na Pohorju pa 25 din. Torej stane 10 dnevno oziroma 20 dnevno letovanje 230 oz. 460 din.

Za učiteljstvo bi seveda ne mogli graditi kakih centralnih počitniških domov, ker bi bili premali. Najbolje bi bilo, da bi imelo slovensko učiteljstvo svoja domova: Enega na morju, drugega v planinah. Cene v teh okrevališčih bi seveda morale biti primerne našim plačam. V ta namen se je pred leti ustanovilo v Ljubljani društvo za zgradbo učiteljskega doma v Omišlju na otoku Krku. To društvo namerava zidati reprezentativen dom v Omišlju ter ima tam že kupljen prostor. Vendar do realizacije še ni prišlo, ker še vedno ni dovolj sredstev. Deleži društva so namreč visoki, znašajo 2500 din, ki se pa morejo vplačati tudi v manjših mesečnih obrokih. Še bolje bi bilo, če bi prevzela iniciativo sekcija ter bi pozvala celokupno učiteljstvo, da prispeva k zgraditvi prepotrebnega počitniškega doma. Prepričan sem, da bi bilo okrevališče polnoštevilno zasedeno. V izvenpočitniških mesecih pa bi se tam lahko zdravili rekonvalescenti ali pa bi se dal dom v najem. Baš tako bi bil potreben počitniški dom na planinah, bodisi na Pohorju ali Gorenjskem. Lep počitniški dom v slovenskem narodnem slogu so si zgradili na Stolu (1200 m nadmorske višine!) ljubljanski bogoslovci. Zgradba je lesena, porabili so les od izkrčenega gozda. Tak dom bi si učiteljstvo lahko zgradilo že z deležem 100 do 150 din. Znano je, da ne godi slehernemu vroča morska klima, nekatere bolezni naravnost zahtevajo planinski zrak in mir. Tem bi bilo ustreženo z uresničenjem planinskega počitniškega doma. V obeh domovih bi bil možen obisk velikega števila učiteljstva in družin. Pri sedanjih nizkih prejemkih si učiteljstvo ne more privoščiti dragega odpočitka v hotelih in penzionatih, kjer stane dnevna oskrbovalnina 50 do 80 din. K temu moramo prišteti še stroške vožnje in razne druge izdatke. To so previsoki izdatki, ki jih učiteljstvo ne premore. V počitniških domovih bi znašala preskrbovalnina ca. 23 do 25 din. Ta izdatek bi marsikdo še nekako premogel.

Že sedaj, med šolskim letom, bi morali resno razmotrivati vprašanje: kako bi najlaže in nauspešneje realizirali zgradbo učiteljskih počitniških domov. Njih velika važnost in potreba je pač izven vsakega dvoma. Ta važen problem bi se moral obravnavati na učiteljskih zborovanjih in zainteresirati z zamislijo vse učiteljstvo, ki bi naj pri akciji sodelovalo z nasveti, predlogi in sredstvi. V skupnem in složnem delu celokupnega učiteljstva je možno izvesti take velikopotezne načrte. Da je naš stan zmožen uresničiti velike stvari, kažejo nazorno naše vzorne gospodarske organizacije, ki so vse plod zavednega zadružništva. Zato upajmo, da se bo tudi zgraditev učiteljskih počitniških domov prav kmalu uresničilo in da bomo kmalu uživali v njih lepoto jadranskega morja in slovenskih planin.

-a-

Le sodelovanje prav vsega učiteljstva v stanovski organizaciji bo pripomoglo do popolnih uspehov borbe za naše pravice.

KMETSKA POSOJILNICA
ljubljanske okolice v Ljubljani
ima naprodaj male hiše in lepe parcele v Ljubljani, na Viču, v Šiški, na Bledu itd.

Pesmi Vide Tauferjeve

Vida Tauferjeva je začela pesnikovati ravno v tistih povojnih letih, ki so tudi v našo literaturo prinesle kaotičnost in vročično reakcijo na vse tisto, za kar se je človek čutil prikrajšanega v od vojne razbičanih letih brezpogramnega življenja in silovite miselne ter čustvene onemoglosti, omotice in raztrganosti. Torej v dobi, ko so se umetniki skušali kar najbolj otresti zunanjih oblik in vseh tistih nevidnih spon, ki so jim ovirale sprostitev intuicije, po kateri so hoteli ekspresivno, torej iz same človekove duševnosti oblikovati, graditi in postavljati neke nove osnove v umetnosti ter se razmahniti v novih miselnih in idejnih vzgonih.

To je doba »Treh labodov«, v katerih se je najprej začrtal prvi izkrik slovenske literarne mladine in v katerih zasledimo prvence ekstremno ekspresionističnih pesmi Vide Tauferjeve. Toda to je bila neka nujna zahteva dobe ter neka živčna bolezen tistih let. Ko pa se živčevje umiri, se tudi človek — toda tudi utrudi. In tako je kaj kmalu sledila utrujenost, ki je eden izmed značilnih znakov naše povojne literarne generacije. S tem vzporedno pa se je to tudi v literaturi ohladilo in tako nam je pesnica za nekaj let nato kakor ugasnila. Morala je doživljati svoj preporod, ki pa je moral biti v odsevu borb in iskanja tih in iskren ter brez vsakega hrupnega patosa. To je bil razvoj v lastno samoniklost, kateri jo je privedel k čisti poeziji po daljšem zatišju in notranjem prelomu, kateremu je nato še sledila tudi zahteva po novi pesniški besedi.

Pred kratkim izišla njena zbirka »Veje v vetru« je zato tembolj iznenadila, pa tudi zato, ker vlada v naši poeziji že taka suša, da moramo biti resnično veseli, da smo zopet dobili tako liriko, ki je privrela kakor je to pač vpraševalo in narekovalo srce ter notranji čut zahteval. Zbirka »Veje v vetru« je drobna, toda po kvaliteti brezdvomno pomeni vrh med vsemi slovenskimi pesnicami, jasno zaznamuje pa tudi njeno rast v sebe. — Kakor v splošnem odlikujejo naše lirike intimne impresije, tako tudi Tauferjeva predvsem svoje osebne doživljaje stavlja za os svojim pesmim, v katerih nas v nekaterih kar preseneča skladnost verza z njeno notranjostjo. Po subjektivnem viharju, ki ji je nekoč moral divjati v prsih, saj ljubavna lirika njenih pesmi to priča, v tej zbirki že izbegne v jasno misel in v spomin na vse doživeto. — Toda osnovni ton te je že daleč preko elementarno erotičnega značaja, je prej tiha resignacija nad vse, kar ji je stresalo srce, je prej premišljevanje o vsem prestanem v življenju, v katerem se je vse zgodilo že do kraja, in je dvig nad vse one nove principe življenja, ki se jim je še poprej morala ukloniti. Od tod tudi tisti čar njenih pesmi, ki je osvetljen z notranjim žarom in tista melodika, ki pronika iz tihega raja pesničinega srca. Skoraj zaman bi v tej zbirki iskal občutij burnega srca in bolestne pijanosti, ali pa izrazitega stopnjevanja življenjske poti. Kar je bilo, je daleč pogreznjeno, kar pa iz globin premaka skozi lahno odejo spominov, ki zadržuje toploto kot snežna odeja, so samo še svetli, miselni in barvni in zvočni odsevi. — Tako na primer njenemu mrtvemu dragemu posvečeni pomladni soneti, v enem izmed katerih sila preprosto pravi:

Minilo je. Gorje sem pozabila..., da te presune, ker več povedati ni mogla. Sploh je v novi obliki, v sonetih, njeno izražanje čustvene vsebine doseglo višek v zgostitvi presniške besede in težnje po oblikovanju. V njih njena lirika nadkriljuje vse druge! Eden izmed najlepših ciklusov pa je gotovo tudi »Magdalena«, saj v njem tako iskreno stopi čisto na dno življenja in v trpljenju ter življenski nemirnosti in samopriznanju išče rešitve in očiščenja svojemu odnosu in odgovoru, ki tu pomenja že izglajen vzpon v poduhovljen podvig. V njem, kakor tudi v sonetih »Jesenski razgledi«, ali v »Znani obrazi« se javlja tvorna fantazija in zrelost v meditaciji in vglabljanju tako zelo, da splahnejo še tiste ekspresionistične pobude, ki jih v par pesmih še ne more zatajiti. V »Znani obrazi« in še tu in tam ji misel zatrepeče tudi s socialno šibkejšimi, toda socialne impresije niso shematizirane, temveč psihološke, v prvem obrazu pa samoniklost psihološko izredno tenkočutno ilustrira, kar učinkuje v taki zanimivi obliki še najbolj. Pri vsem tem osvetljuje notranje bistvo človeka tako, da njena čista ženska lirika ostane nedotaknjena v krhkih tonih, ki so tako značilni za pesmi Vide Tauferjeve.

Pot pesnice od »Treh labodov« do zbirke »Veje v vetru«, ki jo je krstila s simbolističnim imenom po pesmi »Mlade veje«, ko pravi:

Mlade veje so zatrepetale,
v strahu so se vile ko roke.
Dež je tolkel, veje so jokale,
z listja so jim padale solze.

pomeni pot, na kateri se je pesnica iz svojega vročega srca izjokala do dna. Kar je po letih s te poti ostalo, je čudovito zatišje, iz katerega v sonetih, ali v pesmih kot je »Kapela«, »Zrcalo« ali »Pajki« doseže svojemu občutju in zaznavam razpoloženje, ki ga boš zaman iskal pri kateri koli naših pesnic.

Ni moj namen tolmačiti njenih pesmi, saj prav za prav s prozo tega sploh ni mogoče. Tudi ni namen v našem stanovskem listu opozarjati na to zbirko, ker je avtorica učiteljica. Ne, zaslužijo pač to pesmi z najširšega gledišča, saj nudijo oni redki užitek, ki mu pravimo estetska naslada.

A. Debenak.

Ivan Gol-Voj: „Človek, odkod in kam“

Ivan Gol-Voj nam je že v svoji prvi knjigi »Človek, ki prihaja« zapisal stavek: »Kritična doba, v kateri živimo, je obenem doba iskateljev, in to je njena svetla plat.« Gol-Voj je v tej kritični in zagonetni dobi mnogo iskal — in moremo reči — tudi mnogo našel. To nam dokazuje njegova druga, letos izišla filozofska knjiga »Človek, od kod in kam«. Knjiga je po vsebini bogata, nosi v sebi vse glavne elemente globokega svetovnega nazora, ki predstavlja nekako sintezo idealizma in materializma.

Izhodna točka mu je tisti znani Descartesov stavek: Cogito, ergo sum. (Mislim, torej sem). Iz tega stavka oziroma iz takega dušnega delovanja izvaja, da je vsaka duša (»jaz«, »ti«, »on«) bitnost zase, ki igra vlogo »četrte« — kakor on pravi — osnovne dimenzije oziroma substance, ki v času gradi svoj pripadnostni trodimenzionalni prostor — telo. To telo služi duši le za sredstvo, orodje za njeno **svestno** obstojanje in delovanje v svetu. — Ko razlaga o neumrljivosti osnovne oziroma duhovne dimenzije — duše, zagovarja nauk o reinkarnaciji (a metempsihozo, egiptovski nauk o seljenju duš pobija